

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 4. Falli eos, qui Sanctum Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio
fuisse calumniantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

ipsummet hæc dicentem lib. de Dono perf. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà vos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit.* Non igitur eâ in re loquutus est Augustinus ut privatus Doctor, sed ut tradit Perronius, ut os, & lingua veteris Ecclesiæ. Quare quis non indignetur Annato, qui eos contrà Augustinum testes nominat, qui Sancti Doctoris sententias ad cælum usquè laudibus efferunt?

Ita-ne sextum contrà Augustinum testem dabit Verona nostra Augustinum, ut ais, Recentiore Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhet. Eccl. cap. 42. horum Clericos monet: *Beati Augustini scripta Clerici cautè admodum legant.* Ita enim acumine ingenii præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri ejus libros legentes in errores aliquando lapsi sint. Hoc egregium scholion attingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud est, quàm id ipsum, quod momentem audi vimus Bonaventuram, Augustinum plus dicere aliquando, & minus velle intelligi? O præclarum nostri commentatoris commentum!* Cardinalis Valerius nonnullos Augustinensium librorum Lectores lapsos in errore scribit, quod subtilissimum Augustini sensum minime assecuti sunt. Annatus ex Valerio indè lapsos dicit, quod Augustinus disputans plùs quandoque verbis excurrit, quod non est de difficilibus tam subtiliter, ut ait Valerius, sed tam incautè, ut interpres contendit, disputasse. O Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antistes Augustiniani ingenii acumen, atque in disputando subtilitatem, quam plerique licèt nobili ingenio præditi, assequi nequiverunt, commendat: Annatus indè contrà Augustinum excessum accusationem sruat, ac testem contrà Sanctum Doctorem illum se dare fingit, qui est ejusdem Augustini eximius laudator. Eos sanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapsos fuisse, Augustini-ne, an ipsorum, qui Augustinum non intellexerunt, culpa est? Quis autem nesciat, plurimos profundos quorundam Sacræ paginæ verborum sensus non assequentes in hæreses ruisse? Ita-ne in Sacri eloqui auctorem Spiritum sanctum culpam devolvemus, an non in ipsorum potiùs petulantiam, qui ultra ingenii vires sese evhere conati sunt? Hinc eruditè Facundus Hermianensis Episcopus, qui pro tribus capitulis sub Juliano scripsit in lib. con. Mociam ait: *Quid autem, inquit, in hoc miremur, neque enim melius loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similiter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi suos defendere conantur errores.*

Notat ibidem Annatus, Sanctum Carolum Borromæum Valerium ad illud opus scribendum excitasse, idemque absolutum approbasse, undè uti Valerius, ita & Sanctus Carolus contrà Augustinum stare Annato visus est: *Ut idè, inquit, videri possit, ac debeat unum hoc testimonium esse duorum virtute, ac sanctitate Eminentissimorum Cardinalium.* Ita contrarium Sancto Doctore Sanctum Carolum facit, qui id ne somniavit quidem. At cum Valerius pro Augustino loquatur, suppar illi Borromæus addendus est. Sed age, ipsius Sancti Caroli de Augustino testimonium proferamus. Ille in Epistolâ ad Civitatem Mediolanensem ait: *Nemo est, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructus attulerit Ecclesiæ Dei magnus illius Doctor Augustinus. Extinxit in Africa Manichæos, expulit Donatistas, in nihilum Pelagianos hæreticos redegit, Fortunatum Hæresarcham confutavit, & ut universa paucis complectar, omnia venena adversis Orthodoxæ Religionis puniticem*

à Demone eructata sustulit. Hinc factum est, ut ex illius doctrinâ, & à Patribus eundem subsecutis, & à Synodis, à Theologis, ac Catholicis Academicis tot Ecclesiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint. Et hæc quidem fuit Sanctissimi Mediolanensis Antistitis de Divo Augustino sententia.

§. IV.

Falli eos, qui Sanctum Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuisse calumniantur.

Post Purpuratos testes ingentem aliorum Scriptorum catervam contrà Sanctum Augustinum trahunt, quos sigillatim repetere non vacat, eos verò ad certas veluti classes redigam, si qui plures in eandem de Augustino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus lib. 8. Adamus per. 3. Calv. destr. cap. 7. & Decampsius lib. 3. Hær. Janf. disp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquensem Antistitem in Epist. præfixâ Oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de Lib. arb. & Sixtum Senen. in Præfat. lib. 5. Biblioth. dicentes Augustinum interdum libero arbitrio fuisse iniquiorem. Vetus ea quidem, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia est. Julianus lib. 1. Oper. Imp. cap. 54 scribit contrà Augustinum: *Libera arbitrium in natura hominis perseverat, quod ut tu cum Manichæis negas, ita nos cum Apostolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex Epistolâ Prospero ad Rufinum, cujus verba data sunt §. 1. Quam tã autem veritate hæc à se calumniam Augustinus propulsavit, illos solum nescire arbitror, qui Sancti Doctoris libros nec à limite salutaverint. Totus liber de Gratia, & libero arbitrio pro humanâ libertate decernat, initio statim hæc scribit: *Quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui simul Deo servitis, compellente mutuâ charitate curavi.*

Genebrardus ait: *Augustinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senensis pag. 875. testatur, Sanctum Doctorem minis interdum tribuere, quàm par sit, libera hominis voluntati. Hi quidem interdum libero arbitrio minis æquum Sanctum Doctorem fuisse affirmant. At Decampsius proximè nominatus de eisdem scribit, Sanctum Augustinum persæpe libero arbitrio minis æquum fuisse affirmant. Neque hic fideliter testium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senensi Augustinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de Grat. Christi cap. 47. *Sed quia ista quæstio, ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratiâ disputatur, ita est ad discernendam difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Cum verò Julianus objecisset Augustino, dicere ipsum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, respondet lib. 4. con. eundem cap. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, sed dixi, ut putetur auferri.* Albertus Pighius ineptissimus Sancti Doctoris censor est, nam lib. 3. de libero arb. hæc in Sanctum Augustinum effatire non extimuit: *Libero arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parùm illi quàm potest, tribuit: ejus facultatem vel extenuat, vel dissimulat, vel eludit, certè omnibus viribus desicit.* Quis autem impudentis hominis testimonio credat, cum Sanctus Hormisdas Papa in Epist. ad Possessorem scribat:

De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licet in variis libris Beati Augustini, & maxime ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci &c. Itaque Augustini doctrina de libero arbitrio doctrina Ecclesiæ est. Non igitur iniquus est Augustinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non suffocat; nam pessimum alioqui Ecclesia Magistrum sequeretur. Quis etiam non spernat ineptum Pighii consilium, quo monet, ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos esse potius libros Sancti Doctoris ad Catholicos datos, quam reliquos contra Pelagianos scriptos? Stultè: quasi diversâ in alterutris viâ abjerit. Irrisit hoc Massiliensium effugium, quo Sancti Doctoris libros universos recipere recusabant, Sanctus Prosper in fine libri contra Collatorem: *Maneat, inquit, planè maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eadem causâ ejusdem viri dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, dissonans invenitur.*

Porrò si quæramus, undenam iidem Scriptores moti sint, ad Augustinum tantâ calumniâ onerandum? Respondet Decampsius citatus, quòd Augustinus dixit, peccato Adæ amissum, ac perditum liberum arbitrium. Quod in Enchiridio cap. 30. his expressit: *Libero arbitrio malè utens homo, & se perdidit, & ipsum.* At eadem ferulâ vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui iisdem verbis Sanctissimi Magistri sensum definire. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum ait: *Dicunt, quòd homo per liberum arbitrium, quod corrupit, fecerit, ac PERDIDIT, bono suffragante naturæ beatus efficiatur.* Concilium etiam Arausicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari, quòd AMISSUM, nisi a quo potuit dari, non potest reddi.* Quis enim neget, Adamum amisisse potestatem bonè, ac meritorie operandi ob peccatum commissum? Sanè hæc est Sancti Innocentii definitio in Epistolâ ad Patres Carthagenenses: *Liberum enim arbitrium, inquit, ille perpepsit, dum suis inconsultius utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda denseris est, & nihil quemadmodum exinde exurgere posset, invenit, suâque in æternum libertate deceptus hujus ruinâ jacuisset oppressus, nisi cum post Christi pro*

Lib. 2. suâ gratiâ relevasset adventus. Audiatur interim sui ad Bo-interpres Augustinus apud Apostolicam sedem sua nisc. 9. dicta exponens: Peccato Adæ arbitrium liberum de hominum naturâ periisse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis Diabolo, ad bonè autem, pièque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratiâ fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adjuta.

S. V.

Falli item eos, qui dicunt, Sanctum Augustinum contra Arium ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinasse.

Duos alios testes contra Augustinum vel nolentes trahit Annatus, Cornelium Mussum Episcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum Joannem Scotum pag. 872. Ille quidem in cap. 4. Epist. ad Rom. ait: *Non ergo vos moveat Augustinus vel tantillum. Hoc est enim illi peculiare, ut cum aliquem expugnat errorem, tantâ vehementiâ illum*

exaggeret, ut alteri opposito causam præbere videatur. Ita cum Arium insectatur, videtur favere Sabellio, cum Sabellium Ario, cum Pelagium Manichæis, cum Manichæos Pelagio. Ille verò in 2. d. 33. q. 2. ad 1. scribit: Et ita multum ponderandum est, contra quos hereticos sancti sunt loquuti, sicut Augustinus contra Arium videtur quasi declinare ad Sabellium, & è converso: similiter videtur contra Pelagium declinare ad Arium. Rectè corrigit Annatus dicendum fortè Manichæum. Hæc quidem illi.

At enim modestè loquitur Mussus, ait enim Augustinum contra Arium disputantem *videri Sabellio favere, mitius Subtilis hoc ipsum expressit, addidit enim quasi videtur.* Quod non ob ineptam Augustini methodum, sed ob mysterii difficultatem, ac Lectorum quorundam minus perspicax ingenium dixerit, quæ libenter, uti notavimus, concedit Augustinus, & tamen Annatus ait eadem paginâ 872. *Quo factum sit, quemadmodum antea ex aliis referebamus, ut Augustinus declinavit in oppositum: cum tamen illi visum fuisse, vel quasi vitium fuisse declinare scribant. At quòd Recentiores inde velint convincere, Sanctum Augustinum contra Arium disputantem ad Sabellium declinasse, patens calumnia est, nunquam enim contra Arium disputans, atque unitatem essentia adstruens visus est personas in unum confundere, ut favere Sabellio dicendus sit. Augustini dictum vel unum producant, & causam integram illis cedimus. Imò nullus mortalium adeo exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, ut Augustinus, qui mediâ ipsius viâ lineâ incessit. Unum, & alterum testimonium proferam, quo adversarii falitatis penitus convincatur.*

Sanctus Doctor tract. 37. in Joannem ita Hipponenses suos alloquebatur: *In errore Sabellianorum unus est solus ipse Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius est quidem Pater, alius filius, sed ipse filius non solùm alius, sed etiam aliud. Tu in medio quid? Exclusisti Sabellianum, exclude & Arium. Pater Pater est, Filius Filius est, alius, non aliud, quia ego, & Pater, inquit, unum sumus, sicut etiam hesternodie, quantum potui commendavi. Cum audit, sumus, abscedat confusus Sabellianus, cum audit, unum, abscedat confusus Arianus. Gubernet Catholicus inter utrumque fidei sue navigium; quoniam cavendum est in utroque naufragium. Quid eruditius, quid subtilius, quid verius dici potuit? Passim hoc Populo inculcabat, quòd regiâ inter Sabellium, & Arium viâ procederet. Omnino audiendus est iterum Augustinus Tractatu 71. in Joannem: ubi elegantissimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, sed non eodem modo, sicut est falsum contrarium vero, sed sicut sunt inter se duo falsa contraria. Errando in diversis, in medio est via, quam relinquitis. Inter vos ipsos longiore intervallo separati estis, quam ab ipsâ viâ, cujus desertores estis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros transire nolite, sed hinc, atque illinc ad nos veniendo, invicem vos invenite. Sabelliani agnoscite, quem prætermititis; Ariam æquate, quem subditis, & in viâ verâ nobiscum ambulabitis: est enim quod invicem ex vobis alteri ex alteris admoneri utique debetis. Audi Sabelliane: Usque adeo non ipse Pater, sed alter est Filius, ut eum Arianus inaequalem asserat Patri. Audi Ariane: Usque adeo Filius æqualis est Patri, ut Sabellianus eundem esse dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu adimple, quem minuis, & nobiscum umbo consistitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter est à Patre, ut convincas Sabellianum,**